

Asia: VN/26120/2023-OM-100

Hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit lakiehdotuksista:

Pelastusopisto kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä.

Pelastusopiston näkemyksen mukaan esityksen tavoite on lähtökohtaisesti kannatettava. Esityksessä on kuitenkin merkittäviä haasteita, jotka tulisi huomioida. Budjettitalouden näkökulmasta seuraamusmaksujen määrääminen viranomaisille johtaa tilanteisiin, joissa maksut kohdistuvat julkisiin varoihin, mikä voi heikentää viranomaisen kykyä toteuttaa lakisääteisiä tehtäviään. Lisäksi erityisesti pienet viranomaiset voivat joutua hankalaan tilanteeseen, jos maksujen määrä ei suhteudu riittävästi organisaation kokoon ja taloudelliseen asemaan. Mikäli hallinnollinen seuraamismaksu otetaan käyttöön, seuraamusmaksujen määräämisessä tulisi varmistaa oikeasuhtaisuus ja huomioida viranomaisen taloudellinen asema riittävällä tavalla.

Pelastusopisto katsoo, että viranomaiset noudattavat jo nykyisin korkeaa varovaisuutta henkilötietojen käsittelyssä. Nykytilanteessa ei ole havaittu viitteitä tietosuoja-asioiden laiminlyönneistä, vaikka hallinnolliset seuraamusmaksut eivät ole koskeneet viranomaisia. Jo olemassa olevat viranomaisvastuuta toteuttavat keinot ovat tehokkaita. Nykyisessä sääntelyssä on olemassa runsaasti keinoja viranomaisvastuun toteuttamiseksi, kuten tietosuojavaikuttetun ohjaus- ja valvontatoimivaltuudet, laillisuusvalvonta sekä rikosoikeudellinen virkavastuu. Yksityisellä puolella on käytössä ainoastaan hallinnollinen seuraamismaksu.

2.1 Yleiset kommentit yksittäistä seuraamusmaksua koskevista vaikutuksista ja muista viranomaisvaikutuksista:

Yksittäisen seuraamusmaksun vaikutukset viranomaisiin voivat olla merkittäviä, erityisesti silloin, kun maksut kohdistuvat määrärahoihin, joilla rahoitetaan viranomaisen lakisääteisiä tehtäviä. Vaikka

esityksessä ehdotetaan viranomaisia koskeville seuraamusmaksuille alempia enimmäismääriä ja edellytetään viranomaisen koon ja taloudellisen aseman huomioimista, yksittäinen seuraamusmaksu voi silti vaikuttaa viranomaisen toimintaedellytyksiin, erityisesti pienissä yksiköissä tai tilanteissa, joissa budjetti on tiukka.

Budjettisidonaisuus on haaste, sillä viranomaisilla ei useinkaan ole omaa varallisuutta, vaan toiminta rahoitetaan julkisista varoista. Seuraamusmaksun maksaminen voi siten vaikuttaa suoraan viranomaisen kykyyn toteuttaa lakisääteisiä tehtäviään, mikä voi heikentää palveluiden saatavuutta tai hidastaa asioiden käsittelyä.

Nykyisessä järjestelmässä on jo olemassa keinoja viranomaisten vastuun toteuttamiseksi, kuten rikosoikeudellinen virkavastuu, virkamiesoikeudelliset seuraamukset ja laillisuusvalvonta. Näiden keinojen vaikuttavuutta tulisi arvioida suhteessa ehdotettuun seuraamusmaksujärjestelmään.

2.2 Tunnistatko muita kuin esitysluonnoksessa käsiteltyjä tilanteita, joissa seuraamusmaksua ei olisi mahdollista kohdistaa rekisterinpitäjänä (tai henkilötietojen käsittelijänä) toimivan viranomaisen tai julkishallinnon elimen toimintamenoihin tai muutoin suoraan kyseiselle viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle, ja mistä syystä se ei ole mahdollista?

-

2.3 Tunnistatko oman budjettinne, määrärahojenne tai muun rahoituksenne käyttämisen valossa muita huomioitavia näkökohtia, joita voi liittyä yksittäiseen viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle määrättävään seuraamusmaksuun?

Etenkin pienten viranomaisten kohdalla tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että seuraamusmaksun määrääminen ei saa johtaa lakisääteisten tehtävien estymiseen. Tällä hetkellä jo pelkästään säästöpainee asettavat haasteita viranomaisten toiminnalle, joten tilannetta ei saisi huonontaa entisestään.

2.4 Täydennysehdotukset ja kommentit tietoyhteiskuntavaikutuksia koskeviin arvioihin:

Riskinä voi olla, että hallinnollisen seuraamusmaksun uhka voi vähentää viranomaisten halukkuutta kehittää digitaalisia palveluja ja hyödyntää dataa, eli seuraamusmaksun uhka voi johtaa liialliseen varovaisuuteen. Tämä voi hidastaa julkisen hallinnon digitalisaatiota ja tuottavuuden parantamista, mikä on ristiriidassa hallituksen digitalisaatiotavoitteiden kanssa.

2.5 Muut kommentit ehdotetun sääntelyn vaikutuksista:

-

3. Muut huomiot (tai lausuntonne) esitysluonnoksesta:

Lähtökohtana yhdenvertaisuus julkisen ja yksityisen sektorin välillä on kannatettavaa. Viranomaisiin kohdistuu kuitenkin jo nykyisellään monia erilaisia tehokkaita keinoja tietosuojan tason varmistamisen takaamiseksi (mm. virkavastuu, laillisuusvalvonta). Julkisen ja yksityisen sektorin välillä on huomattavia eroja, jotka tulisi huomioida seuraamusmaksujen määräämisessä.

Viranomaiset hoitavat lähinnä lakisääteisiä tehtäviään määrärahojen puitteissa, eivätkä tavoittele voittoa, toisin kuin yksityisen puolen toimijat. Seuraamusmaksut maksettaisiin käytännössä verovaroista, mikä aiheuttaa ristiriitaa. Lisäksi seuraamusmaksut voivat tosiasiasa haitata viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitoa tiukan budjetin takia.

Ikonen Anastasia
Pelastusopisto - Pelastusopiston juristi